

Mokytojo profesijos prestižo vertinimas: mokytojų požiūris

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Finansuojama iš
Europos Sąjungos
struktūrinių fondų lėšų

Vilnius, 2023

Analizė „Mokytojo profesijos prestižo vertinimas: mokytojų požiūris“ parengta įgyvendinant Nacionalinės švietimo agentūros projektą Nr. 09.4.1-ESFA-V 713-02-0001 „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“. Projektas finansuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

Analizę rengė:

dr. Eugenijus Dunajevas

Kasparas Milerius

dr. Jurgita Subačiūtė

Konsultavo, teikė duomenis, informaciją ir pastabas:

Jūratė Drazdauskienė

(Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Pasiekimų patikrinimo užduočių skyrius)

Benediktas Šetkus

(Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Švietimo politikos analizės ir tyrimų skyrius)

Eglė Melnikė

(Nacionalinės švietimo agentūros Stebėsenos ir vertinimo departamento Švietimo politikos analizės ir tyrimų skyrius)

Pastebėjimus ir pastabas prašome siųsti projekto vadovei Jūratei Drazdauskienei elektroniniu paštu – jurate.drazdauskiene@nsa.smm.lt

Cituojant nurodyti šaltinį: „Mokytojo profesijos prestižo vertinimas: mokytojų požiūris“. Projektas Nr. 09.4.1-ESFA-V-713-02-0001 „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ (2023).

Kalbos redaktorės: Kristina Rozenbergaitė, Kristina Sakalauskienė
Dizaineriai-maketuotojai: Valdas Daraškevičius, Vaiva Šatkutė-Marozienė

© Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
© Nacionalinė švietimo agentūra

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

ISBN 978-609-8275-77-3 (elektroninis)

Turinys

1. Mokytojo profesijos prestižo tyrimo aktualumas.....	4
2. Tyrimo metodologija	7
3. Mokytojo profesijos prestižo vertinimas	8
3.1. Pajamos.....	9
3.2. Psichologinis komfortas.....	12
3.2.1. Darbo prasmingumas	12
3.2.2. Suinteresuotųjų grupių palaikymas.....	14
3.3. Visuomenės pagarba.....	16
Išvados.....	18
Rekomendacijos	18
Literatūra	19

1. Mokytojo profesijos prestižo tyrimo aktualumas

Nacionalinės švietimo agentūros įgyvendinamo projekto „Profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą informacinių sistemų ir registrų plėtra“ švietimo analitikos veiklos vykdomas mokytojo profesijos prestižo tyrimas. Pirmiausia pažvelkime į mokytojo profesiją Lietuvos ir pasaulio mastu.

Viena iš nacionalinės iniciatyvos „Idėja Lietuvai“, – siekiančios suburti visuomenę ir kurti šimtmečio sulaukusią Lietuvą tokią, kad ateities kartos gyventų klestinčioje ir drąsiai į priekį judančioje šalyje, atrinktų konkurse dalyvavusių idėjų – „Mokytojas – prestižinė profesija iki 2025 metų“ (Idėja Lietuvai. Mokytojas – prestižinė profesija iki 2025 metų). Tačiau kaip tik iki 2025 metų prognozuojama, kad Lietuvoje trūks 2 tūkst. mokytojų (Stanišauskienė V., 2022). Taigi, klausimas, ar mokytojų (pedagogų) profesijos įvaizdis išties gerėja? Ar 2025 metais šią profesiją matysime šalia šių palankiai vertinamų profesijų kaip medikai, informacinių technologijų srities specialistai, ekonomistai? Ar drąsiai rekomenduosime ją studijuoti mokyklą baigiantiems abiturientams? Ar svajosime, kad ateityje mūsų vaikai ar anūkai, profesijos pasirinkimo kelyje esantys giminaičiai dirbtų pedagogais?

Mokytojo profesija išskirtinė tuo, kad jos atžvilgiu keliami ypatingi visuomenės lūkesčiai, nes mokytojas – moko vaikus, o auganti, besivystanti karta – valstybės pagrindas. Šiame tyrime vartojamos pedagogo ir mokytojo sąvokos – tapačios. Pažymėtina

ir tai, jog mokytojo vaidmuo sutampa su jo socialiniu gyvenimu. Tą patį galima pasakyti apie mediko, policininko profesijas, atskirų sporto šakų atstovus. Taigi, pagrindinė švietimo sistemos kuriamoji dalis – mokytojai. Pirmiausia paminėtinas tiesioginis jų indėlis, kai tikimasi proveržio kuriant sumanią, išsilavinusią Lietuvos visuomenę. Visuomenei reikia mokytojų, kurių darbu būtų pasitikima ir džiaugiamasi. Todėl visa visuomenė, ne išskiriant pačių mokytojų pastangų, turėtų siekti, kad ši profesija taptų prestižine (Bakonis, 2021).

Sąvoka *prestižas* atskirų autorių dažnai gali būti interpretuojama labai skirtingai (Šinušienė, 2020). Pavyzdžiui, Alfredas Wegeneris (1992) išskiria net penkias profesijos prestižo teorijų grupes. Mokslininkės C. R. De Camargo, L. A. Whiley (2020) teigia, kad profesijos prestižas apima ne tik socialinę statusą, bet ir pajamas, įgytą išsilavinimą, profesionalumą darbe ir visuomenės požiūrį.

Profesijos prestižo sampratą skirtingai vertina ne tik šios profesijos įvaizdį analizuojantys analitikai, bet ir šios profesijos atstovai. Kitaip tariant, tai, kaip profesijos prestižą konceptualizuoja ir vertina analitikai, nebūtinai sutampa su tuo, kaip profesijos prestižą supranta ir vertina patys vienokių ar kitokių pedagogo profesijos sričių atstovai. Pavyzdžiui, tai, kokią poziciją prestižo skalėje užima atitinkama profesijos sritis, priklauso nuo tos srities vertintojo amžiaus, išsilavinimo ir pajamų (Paulauskas, Bakutytė, Ušeckienė, 2010). Tai paaiškinama tuo, kad skirtingų visuomenės narių sąlytis su konkrečia profesine veikla skiriasi, todėl įvairių visuomenės grupių įvertiniai jų profesijos patrauklumo atžvilgiu – skirtingi. Pavyzdžiui, mokinių, mokytojų, mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) ir pan. nuomonės apie mokytojo profesijos prestižą nevienodos.

Prestižas – dinaminis reiškinys. Pavyzdžiui, ištikus ekonominei krizei – tikėtina, jog sumenks ir bankininkų profesijos prestižas (patrauklumas), padidėjus dirbtinio intelekto (toliau – DI) panaudojimo galimybėms, mažės IT specialistų, blogėjančios mokinių pasiekimai neigiamai paveiks mokytojo profesiją, o kylantys vėl skatins didesnę pasitikėjimą pedagogais ir t. t. (Carmargo ir Whiley, 2020).

Apibendrinat minėtų autorių mintis, galima teigti, kad profesijos prestižo (patrauklumo) sąvoka nusako tai, ar socialiai sėkmingas konkretus žmogus. Taip įvairios gėrybės ir veiklos, kurios signalizuoja sėkmingumą arba galimybes tapti sėkmingu, įvardijamos kaip prestižinės (patrauklios). Pavyzdžiui, vaikas mokosi mokykloje, kuri visuomenės nuomone – prestižinė. Tai reiškia, kad visuomenės nariai tiki, jog baigęs šią mokyklą, žmogus bus sėkmingesnis, daugiau pasieks gyvenime ir pan. nei tuo atveju, jei baigtų kitą mokyklą.

Tačiau, jei modernioje visuomenėje egzistuoja aiškus, visuotinai sėkmingo ar gero gyvenimo kriterijai, postmodernioje visuomenėje šie kriterijai neaiškūs. Kitaip tariant, vienu suvokimu – būti sėkmingiems gyvenime – įsigytas nuosavas namas, kiems – džiaugsmą teikiantis darbas (veikla) ar išskirtinė visuomenės pagarba.

Taigi, profesijos prestižas daugiamatis reiškinys, o atskirus jo komponentus įvairios visuomenės grupės vertina savaip. Pavyzdžiui, kažkas gali mokytojo profesiją įvardyti kaip prestižinę, nes mokydamas vaikus pedagogas patiria pozityvių išgyvenimų, tuo metu kitas įvardys kaip neprestižinę, nes pajamos yra vidutinės ir pan.

Profesijos prestižas – sociumo nuomonė, todėl ją galima formuoti. Iš vienos pusės – nuomonę apie profesijos prestižą

formuoja tos profesijos atstovai (Varžinskienė, 2008). Iš kitos – profesijos prestižo formavimui didelę įtaką daro ir visuomenės informavimo priemonės, – socialinė medija, žiniasklaida (Patapaitė, 2021 cit. Shoemaker Pamela ir Vos Tim, 2009). Žiniasklaida atlieka svarbų vaidmenį darydama įtaką visuomenės suvokimui, vienos ar kitos profesijos atžvilgiu, o profesijos pristatymo būdas turi įtakos visuomenės mąstymui apie profesinį prestižą (C. R. De Camargo, L. A. Whiley, 2020).

Aptariant mokytojo darbo patrauklumą, šios profesijos prestižas smarkiai nuvertinamas ne tik Lietuvoje. Tarptautinio tyrimo TALIS (2018) duomenys rodo, kad jeigu vėl galėtų rinktis, mokytojo profesiją pasirinktų 76 proc. Lietuvos mokytojų, iš jų, mažiau nei penkerius metus dirbantys mokykloje, – 71 proc., dirbantys ilgiau – 64 proc. (skirtumas statistiškai reikšmingas). Nors naujųjų mokytojų dalis labai maža (7 proc.), vis dėlto šie rezultatai galėtų reikšti, jog mokytojo profesijos pasirinkimas tikslingas, neatsitiktinis (TALIS, 2018). Panaši tendencija stebima ir daugelyje kitų Europos bei pasaulio šalių (Čekijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Rusijoje ir kt.) (Šinušienė, 2020). Kalbant apie Lietuvoje atliktus tyrimus, vienas naujesniųjų mokytojo profesijos prestižo vertinimų yra susijęs su pilietinės galios indekso tyrimu – 2019 metais atlikta mokytojo profesijos prestižo analize. Jos rezultatai rodo, kad šios profesijos prestižas (patrauklumas) Lietuvoje glaudžiai susijęs su menku patrauklumu jaunimui renkantis gyvenimo kelią, baigus bendrojo ugdymo programas; vertinant mokytojo profesijos prestižą (patrauklumą), mokytojai kritiškesni savo profesijos atžvilgiu nei likusioji visuomenės dalis; žemesnį mokytojo profesijos prestižo vertinimą lemia ne tik materialinės mokytojo veiklos

sąlygos, disproporcijos amžiaus, lyties atžvilgiu mokytojų bendruomenėje, ribotos karjeros galimybės, bet ir laisvės veikti savarankiškai trūkumas, pasitikėjimo mokytoju kaip profesionalu stoka; siekiant geresnio mokytojo prestižo Lietuvoje vertinimo, reikia sutelktų ne tik švietimo politikų ir administratorių, bet ir mokytojų bendruomenės pastangų (Bakonis, 2021). Taigi, remiantis atliktais tyrimais matome, jog ateities idėja „Mokytojas – prestižinė profesija iki 2025 metų“ turi būti stiprinama dabarties tyrimais, orientuotais į mokytojo profesijos prestižo vertinimą, kuriuose dalyvautų pedagogai ir tiesioginį interesą jų veiklos atžvilgiu puoselėjančios įvairios visuomenės grupės.

Analizės tikslas – nustatyti pedagogo profesijos prestižo komponentų svarbą.

Uždaviniai

1. Nustatyti, kaip pedagogai vertina savo profesijos prestižą.
2. Įvertinti pajamų, kaip profesijos prestižo komponento, reikšmę.
3. Įvertinti vidinio psichologinio komforto, kaip profesijos prestižo, poveikį motyvacijai.
4. Įvertinti išorinio psichologinio komforto, kaip profesijos prestižo, poveikį motyvacijai.
5. Įvertinti visuomenės pagarbos, kaip profesijos prestižo, svarbą.

Analizėje pristatoma atlikto tyrimo metodologija. Aptariami prestižo ir mokytojų profesijos patrauklumo vertinimo tyrimai. Pristatomi atlikto tyrimo duomenų analizės rezultatai, pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

2. Tyrimo metodologija

Tyrimo objektas – mokytojų nuomonės apie mokytojo darbo prestižą ir jo vertinimą.

Duomenų rinkimo metodai

Informacija tyrimui buvo renkama apklausos būdu. Interneto apklausų platformoje *Microsoft Forms* sukurtas klausimynas. Elektroninės nuorodos į klausimyną platina mos savivaldybių švietimo skyriams išsiunčiant Nacionalinės švietimo agentūros Direktorius kvietimą dalyvauti tyrime. Lietuvos Respublikos savivaldybių švietimo skyriai šiais kvietimais dalijosi su įvairiausiomis švietimo įstaigomis, kol anketos pasiekė galutinius adresatus – mokytojus ir (ar) pedagogus.

Tyrimo dalyviai – šiuo metu dirbantys pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojai, švietimo pagalbos specialistai ir kitų sričių pedagogai iš visos Lietuvos. Iš viso atsakyti į tyrimo analizės ir apklausų klausimus įtraukti 3 304 respondentai. Atsižvelgiant į tai, jog bendras švietimo specialistų skaičius, remiantis 2022 metų Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenimis – 29 204, daroma prielaida, kad tyrimo imtis su 3 304 pedagogais iš visų Lietuvos savivaldybių sudaro sąlygas imties analizės rezultatams, kurie atitinka 99 procentų populiacijos analizės rezultatus, esant 5 procentų paklaidai imties duomenims. Ikimokyklinio ugdymo, neformaliojo švietimo bei specialieji pedagogai į šį tyrimą neįtraukti.

Duomenų analizės metodai

Išsamiau nagrinėjant įvairiausius veiksnius, susijusius su mokytojo profesijos prestižo vertinimais, pasitelkti aprašomosios statistikos metodai. Skaičiuojamas santykinis

respondentų pasiskirstymas pagal nagrinėjamo veiksnio įverčius ir įvaizdžio vertinimus. Aiškioms, vizualioms kaitos tendencijoms pateikti naudojami grafikai, atspindintys tyrimo duomenų analizės rezultatus.

Siekiant įvertinti kintamųjų ryšius naudota koreliacijos analizė, skirta įvertinti statistinę sąsają (ryšį) tarp dviejų kintamųjų. Koreliacijos koeficientas rodo dviejų kintamųjų santykio stiprumą, tai yra, ar tikėtina, kad padidėjus nagrinėjamo veiksnio reikšmės, didėja (arba mažėja) kintamojo reikšmės ir tikimybės nutraukti pedagogo darbą. Šioje analizėje naudojamas Pearson (Pirsono) tiesinės koreliacijos koeficientas, skirtas įvertinti kiekvieno nagrinėjamo veiksnio sąveiką su pedagogo profesijos įvaizdžiu.

Sudaryti statistiniai tiesiniai modeliai analizuojami pasitelkiant regresinę analizę.

Duomenų analizė atlikta naudojant *R* programavimo kalbą, *RStudio* integruotą kūrimo aplinką, grafikai buvo braižomi naudojantis skaičiuoklės *Microsoft Excel* programa.

3. Mokytojo profesijos prestižo vertinimas

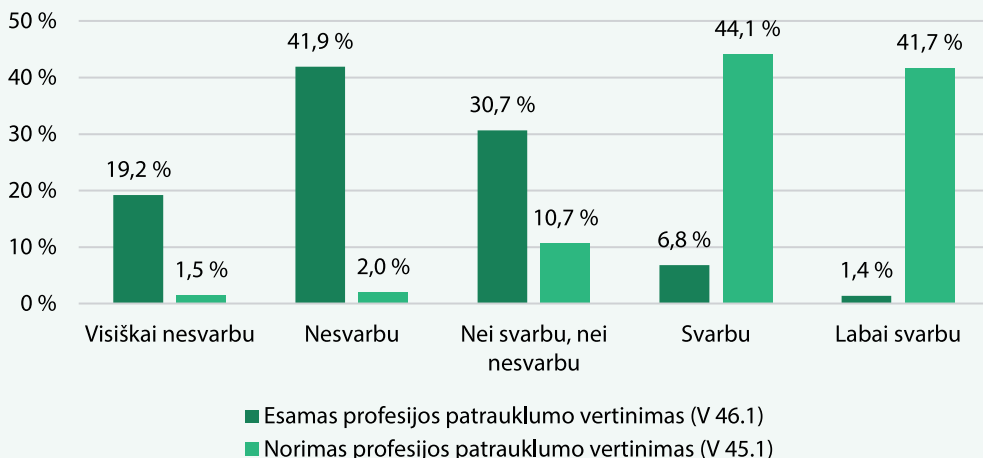
Įprasta, jog šiuolaikinių išsivysčiusių visuomenių žmonės didžiąją gyvenimo dalį dirba. Veiklos, kurioms atlikti reikia specifinių žinių ir įgūdžių, vadinamos profesijomis (Roth, 1974). Dažniausiai profesijų skirtumai vertinami analizuojant pajamų duomenis. Pavyzdžiui, siekiant pritraukti mokyklų absolventus mokytis (studijuoti) atitinkamų profesijų, paprastai nurodomi tų profesijų atstovų gaunamų pajamų skirtumai. Tačiau į profesijų skirtumus galima pažvelgti ir plačiau, vertinant ne tik finansinį aspektą. Stebėdami studijų programų pasirinkimus, matome, kad studijų programos, kurias baigę būsiami (jauni) mokytojai negali tikėtis didelių pajamų, pritraukia didžiulį

studijuojančiųjų skaičių. Tai rodo, kad profesijų skirtumai vertinami ne tik pajamomis, yra ir kitų svarbių vertinimo kriterijų.

Vienas iš bendresnių profesijų skirtumų matų – profesijos prestižas (patrauklumas). Kadangi profesijos įvaizdis ir patrauklumas lemia galimybes tapti sėkmingu žmogumi, atsižvelgiant į tai, kaip suvokiamas profesijos prestižas pasirenkama viena ar kita profesinė veikla. Tokiu būdu profesijos patrauklumas netiesiogiai kuria gerą konkrečios profesijos įvaizdį, kurį įvertinti tiesiogiai – sudėtinga dėl šios sąvokos kompleksiško, ką plačiau aptarėme analizės įvade.

Šiame darbe analizuojama mokytojo profesijos prestižo sąvoka ir kaip ją suvokia patys pedagogai. Todėl siekdami nustatyti, kaip pedagogai suvokia ir vertina mokytojo profesijos prestižą (patrauklumą), jų prašyta įvertinti, ar sutinka su teiginiu, kad ši profesija patraukli Lietuvoje (V 46.1), ir ar jiems svarbu, kad ši profesija būtų patraukli

1 pav. Esamo (46.1) ir norimo (45.1) pedagogo profesijos patrauklumo įvertinimų pasiskirstymo apklausos duomenys (procentais)

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

(V 45.1) (vertinimui naudota 5 balų skalė). Teiginių įvertinimų pasiskirstymas vaizduojamas 1 paveiksle.

Žvelgdami į 1 paveikslą matome priešingas tendencijas. Esamo pedagogo profesijos patrauklumo (V 46.1) įvertinimų pasiskirstymas rodo, kad mokytojai prastai vertina esamą profesijos įvaizdį. Tačiau norimo pedagogų profesijos patrauklumo (V 45.1) įvertinimų pasiskirstymas rodo, jog mokytojai nori, kad jų profesija taptų patrauklesnė ir geriau vertinama psichologinio komforto aspektu, visuomenės ir finansiniu požiūriais.

Kaip minėta, profesijos prestižas – kompleksinis reiškinys, kuris gali būti vertinamas bent trimis dimensijomis: 1) pajamos, kurias gauna ar gali gauti mokytojai (pedagogai); 2) psichologinis komfortas, kuris kuriamas ar gali būti kuriamas šios profesijos atstovams; 3) visuomenės pagarba šios profesijos atstovams. Kituose skyriuose ir bus analizuojamos minėtos profesijos įvaizdžio sudedamosios dalys.

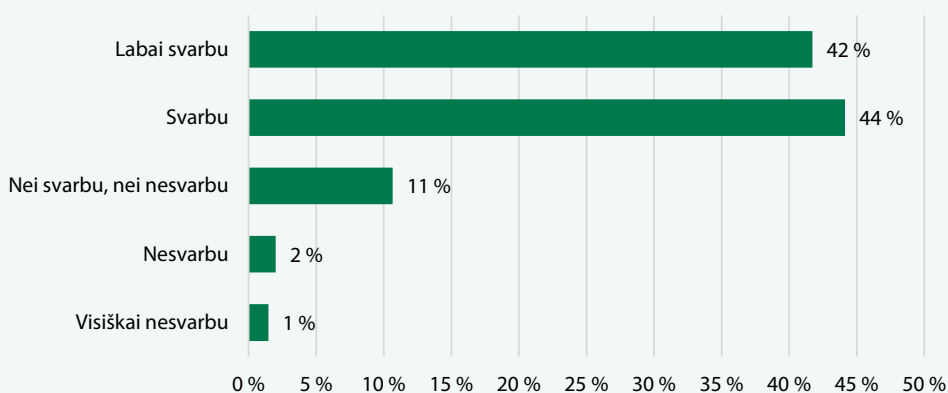
3.1. Pajamos

Pirmas dalykas, ateinantis į galvą kalbant apie profesijos prestižo indikatorius – pajamos, kurias asmuo (šiuo atveju mokytojas) gali gauti ar gauna atlikdamas atitinkamą profesinę veiklą. Gaunamos pajamos, nors ir vertinamos objektyviai, tačiau gali būti ir subjektyvus jų vertinimas.

Žvelgiant objektyviai, nemaža dalis pedagogų, ypač konkrečių dalykų mokytojų kaimo mokyklose, moko mažiau nei 18 valandų per savaitę, tai daro tiesioginę įtaką mokytojo pajamoms, be to, vidutinis Lietuvos mokytojų atlyginimas – vienas mažiausių Europos Sąjungoje (MOSTA, 2018). Pedagogo darbo užmokestis „į rankas“ atitinka šalies vidurkį. Pavyzdžiui, 2022 metų IV ketvirtį bendrojo ugdymo mokykloje dirbančio pedagogo darbo užmokestis „į rankas“ buvo 1 171, o Lietuvos vidurkis – 1 177 eurai (Oficialiosios statistikos portalas).

Vis dėlto pajamos suvokiamos subjektyviai, todėl analizuoti pedagogų pajamų

2 pav. Gaunamo darbo užmokesčio (V 42.1) vertinimo pasiskirstymo apklausos duomenys (procentais)

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

įvertinimai. Tyrimo dalyvių buvo klausiama, ar jie patenkinti darbo užmokesčiu. Pedagogams mokamo darbo užmokesčio vertinimo pasiskirstymas vaizduojamas 2 paveiksle.

Žvelgdami į 2 paveikslą matome, kad gaunamo darbo užmokesčio vertinimų pasiskirstymas normalus. Tai reiškia, kad didžioji dalis pedagogų gaunamą darbo užmokestį vertina vidutiniškai, o labai patenkintų, kaip ir labai nepatenkintų – nedaug.

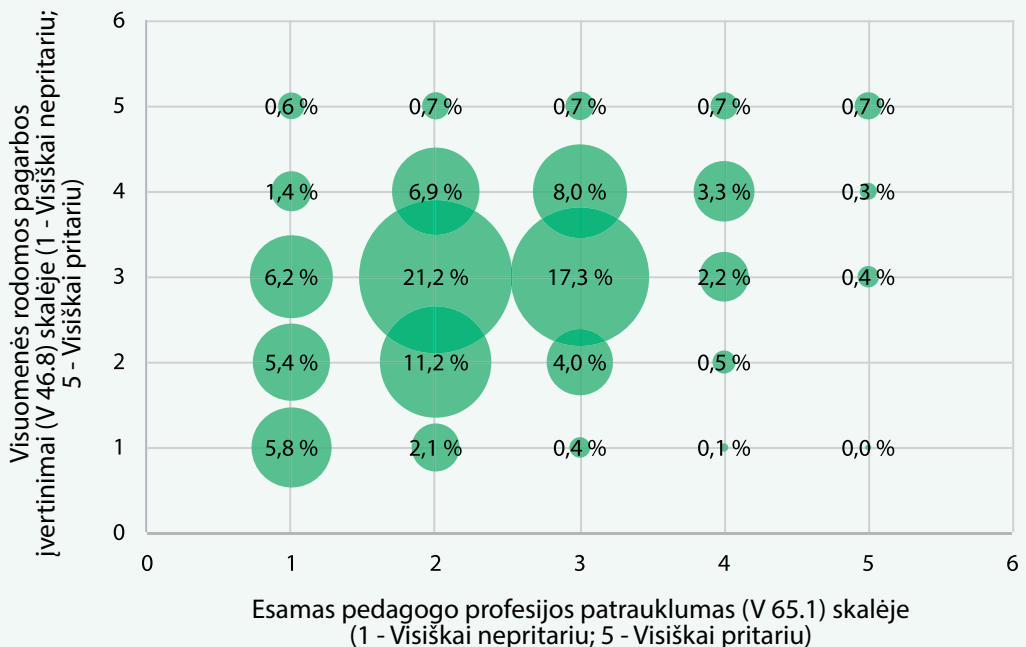
Pažymėtina, jog subjektyvūs gaunamo darbo užmokesčio vertinimai atitinka objektyvią pedagogų darbo užmokesčio padėtį, lyginat su kitų profesijų pajamomis.

Siekiant įvertinti, kokiam skaičiui pedagogų darbo užmokestis svarbus vertinant profesijos prestižą, analizuota sąsaja, kaip šios profesijos atstovai vertina gaunamą

darbo užmokestį ir kaip vertina pedagogo profesijos patrauklumą. Jei profesijos populiarumą pedagogai vertina prastai, o gaunamą darbo užmokestį teigiamai, tai rodo, kad pajamos jiems nelabai svarbi profesijos prestižo sudedamoji dalis. Atitinkamai, jei gaunamą darbo užmokestį pedagogai vertina neigiamai, o profesijos patrauklumą teigiamai, tai rodo nedidelę gaunamų pajamų svarbą profesijos prestižo atžvilgiu. Ir priešingai – jei pedagogo profesijos populiarumo vertinimas atitinka gaunamo darbo užmokesčio vertinimą, galima teigti, kad pajamos – svarbus teigiamo profesijos įvaizdžio vertinimo komponentas.

Gaunamo darbo užmokesčio vertinimo ir pedagogo profesijos patrauklumo vertinimo sąveika vaizduojama 3 paveiksle.

3 pav. Gaunamo darbo užmokesčio (V 42.1) ir esamo pedagogo profesijos patrauklumo (V 46.1) vertinimo apklausos duomenys (procentais)

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

Žvelgdami į 3 paveikslą matome pozityvią tiesinę pedagogo profesijos patrauklumo vertinimo ir gaunamo darbo užmokesčio vertinimo sąveiką. Kitaip tariant, pedagogai, kurie pedagogo profesijos patrauklumą vertina puikiai, patenkinti darbo užmokesčiu, ir atvirkščiai.

Siekiant įvertinti išvados pagrįstumą, skaičiuotos pedagogo profesijos patrauklumo ir gaunamo darbo užmokesčio vertinimų koreliacijos. Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas – $r = 0,4$, $p = 0,000$, o pasikliautinis koreliacijos koeficiento įverčio intervalas nuo 0,37 iki 0,429. Tai vidutinė koreliacija, kuri leidžia teigti, kad profesijos patrauklumo ir darbo užmokesčio vertinimo sąveika – pagrįsta.

Galima teigti, kad pajamos pedagogams – svarbi šios profesijos prestižo sudėtinė dalis.

Jei pajamos svarbus profesijos patrauklumo komponentas, išanalizavus pajamų

vertinimą galima teigiamai paveikti ir profesijos įvaizdžio suvokimą. Todėl svarbu žinoti, kokie veiksniai sąlygoja teigiamą ir neigiamą gaunamų pajamų vertinimą.

Siekiant nustatyti veiksnius, kurie sąlygoja pasitenkinimą darbo užmokesčiu, sudarytas statistinis tiesinis modelis. Į modelį įtraukti šie nepriklausomi kintamieji: *kylančio darbo užmokesčio (V 42.2); finansinės paskatos už papildomą darbo krūvį (V 42.4); darbo krūvio įvertinimo (V 42.7); darbo valandų (V 42.8); laiko, skirto poilsiui (V 42/11)*.

Tikrinant šį modelį pritaikytas regresinės analizės metodas. Du nepriklausomi kintamieji – V 42.7 ir V 42.11 pašalinti, kadangi yra statistiškai nereikšmingi. Rezultatai rodo, kad atnaujintas modelis gerai paaiškina priklausomo kintamojo (V 42.1 gaunamo darbo užmokesčio vertinimas) sklaidą – $R^2 = 0,43$. Modelio parametrai ir jų statistinės charakteristikos pateiktos 1 lentelėje.

1 lentelė. Gaunamo darbo užmokesčio vertinimą aprašančio statistinio tiesinio modelio parametrai ir jų statistinės charakteristikos

Kintamieji	Parametro įvertis	Standartinė paklaida	Statistika <i>t</i>	<i>P</i> reikšmė
konstanta	0,602 \approx 0,6	0,061	9,820	0,000
V 42.2	0,449 \approx 0,45	0,015	28,999	0,000
V 42.4	0,085 \approx 0,09	0,015	5,634	0,000
V 42.8	0,144 \approx 0,14	0,017	8,294	0,000

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

Nepriklausomi kintamieji matuojami naudojantis ta pačia skale, todėl parametru įverčiai rodo atitinkamo kintamojo kiekybinį svorį ar reikšmingumą priklausomam kintamajam – gaunamo darbo užmokesčio vertinimui.

Be to, visi parametrai – teigiami skaičiai, tai reiškia, kad didėjant nepriklausomo

kintamojo reikšmei, didėja priklausomo kintamojo reikšmė, ir atvirkščiai.

Atitinkamai tiesinį pedagogų gaunamo darbo užmokesčio vertinimo modelį galima užrašyti taip: $V 42.1 = 0,6 + 0,45 * V 42.2 + 0,09 * V 42.4 + 0,14 * V 42.8$ (1 lygtis).

Kaip matome iš sudarytos pirmosios lygties, didžiausią svorį turi kintamasis, nusakantis *V 42.2 kylančio darbo užmokesčio vertinimą*. Tai reiškia, kad kuo geriau pedagogas supranta, jog jo darbo užmokestis periodiškai didinamas, tuo pozityviau vertina profesinę poziciją bei už atliktus darbus mokamą darbo užmokestį, ir atvirkščiai. Svarbu pažymėti, kad šiuo atveju nesvarbu, kiek šiuo metu pedagogas uždirba, svarbu tik tai, kad vyrautų atlygio didinimo tendencija.

Antras pagal svorį nepriklausomas kintamasis – *V 42.8 darbo valandų vertinimas*. Pedagogo atliekamas darbas matuojamas darbo krūviu. Darbo krūvį apima darbo laikas ir atliekamos veiklos dėmė su turimomis kompetencijomis. Mokytojo darbas neapsiriboja vien vedamomis pamokomis – dėstant mokiniams mokomąją medžiagą, jis apima ir kitas, administracines, su tiesioginiu mokymu nesusijusias veiklas. Tai ruošimasis pamokoms – planavimas, medžiagos paieška, sisteminimas, mokymo metodų parinkimas ir pritaikymas, mokinių darbų taisymas. Jei mokytojas turi auklėjamąją klasę, jis organizuoja tėvų (globėjų, rūpintojų) susirinkimus, edukacines veiklas auklėtiniams ir pan. Analizės rezultatai rodo, kad jei asmuo teigiamai vertina atliekamo darbo krūvį, jį tenkina ir gaunamas darbo užmokestis.

Galiausiai gaunamo darbo užmokesčio vertinimas priklauso nuo *V 42.4 finansinės paskatos už papildomą darbo krūvį* vertinimo. Jei pedagogas papildomo darbo krūvio apmokėjimą vertina teigiamai, tuomet ir gaunamą darbo užmokestį vertina teigiamai.

Apibendrinant galima teigti, kad, žvelgiant iš pedagogo pozicijos, pajamos – svarbus šios profesijos patrauklumo komponentas. Siekiant teigiamo suvokiamo profesijos prestižo efekto, galima naudoti tiesioginę tokio poveikio priemonę – didinti pedagogų

darbo užmokesčio finansavimą. Kita vertus, pozityvų profesijos įvaizdžio suvokimo vertinimą galima paveikti ir netiesioginiais metodais, tai yra – kai didėja pasitenkinimas gaunamomis pajamomis. Pirma, būtina sąlyga, kad pedagogo darbo užmokestis didėtų tendencingai, nuolat, tai yra – tam tikrais laiko intervalais, o ne priklausytų nuo atsitiktinių sprendimų. Antra, galima mažinti darbo krūvį ir atitinkamai teigiamai paveikti gaunamų pajamų vertinimą, pirmiausiai tuo, kad būtų eliminuojamos tos veiklos, kurioms atlikti pedagogams trūksta žinių ir kompetencijų arba suteikti jiems atitinkamų žinių ir kompetencijų, bet tai būtina įvertinti ir finansaiškai.

3.2. Psichologinis komfortas

Kitas profesijos patrauklumo komponentas – psichologinis komfortas ne tik darbo vietoje, bet ir visuomenės (sociumo) požiūriu. Viena psichologinio komforto pusė – savijauta, kurią patiria ir vertina darbuotojas, atlikdamas atitinkamą pedagoginę profesinę veiklą. Tai patiriamos emocijos ir išgyvenimai, konkrečios veiklos prasmingumas, savi realizacijos pripažinimas. Kita psichologinio komforto pusė tarsi suteikia darbuotojui žinojimą, kad kiti visuomenės nariai vertina jo pastangas ir pedagoginę profesinę veiklą. Tai ir žmonių palaikymas, pritarimas, paskatinimai ir pan.

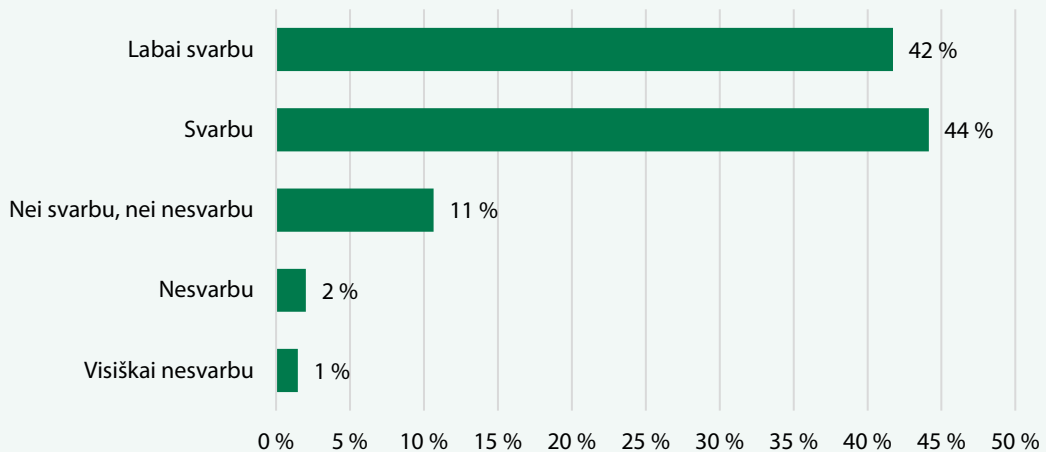
3.2.1. Darbo prasmingumas

Pirmiausiai paanalizuokime psichologinio komforto pedagogų darbe situaciją, kokia psichologinio komforto terpė pedagogams (mokytojams) sukuriama dirbant pedagoginį darbą. Indikatoriumi parinktas atliekamo darbo prasmingumo vertinimas. Siekiant įvertinti, kokių išgyvenimų

pedagogai patiria dirbdami, ar įžvelgia savo veiklos prasmę, mokytojų paprašyta įvertinti jų atliekamo pedagoginio darbo prasmingu-

mą. Tyrimo dalyvių atsakymų pasiskirstymas vaizduojamas 4 paveiksle. Vertinimui naudota 5 balų skalė.

4 pav. Pedagogų darbo prasmingumo (V44.5) įvertinimų pasiskirstymo apklausos duomenys (procentais)

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

Įžvelgdami į 4 paveikslą matome, kad pedagoginio darbo prasmingumo įvertinimų skirstinys rodo, jog pedagogai teigiamai vertina šią savo darbo pusę.

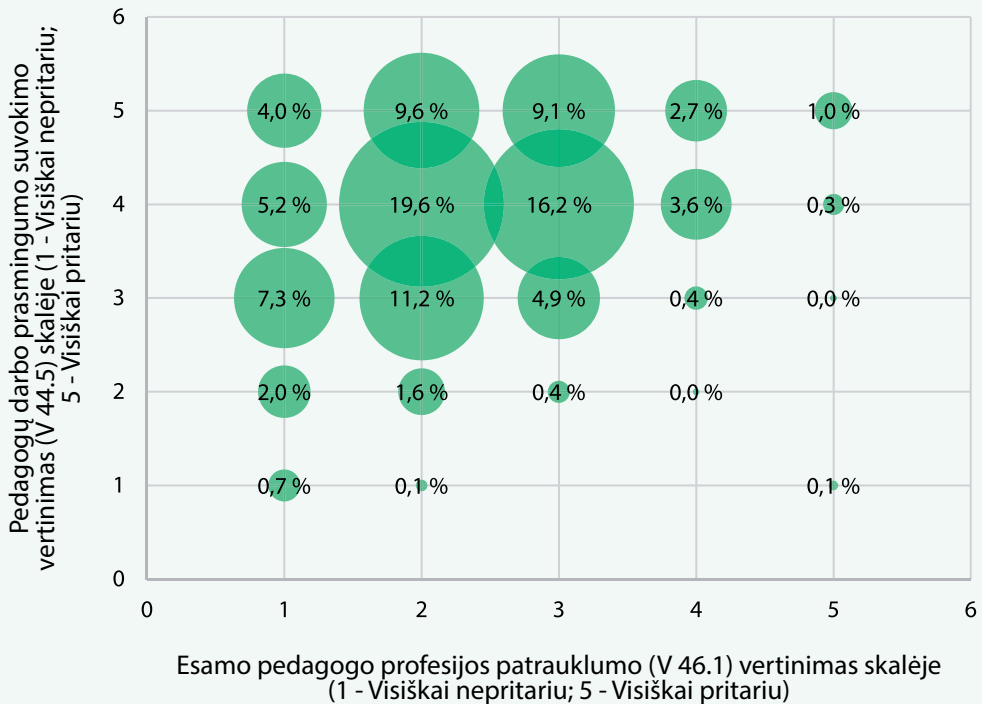
Kitas etapas – įvertinti, ar atliekamo darbo prasmingumo suvokimas svarbus vertinant profesijos prestižą, todėl analizuota sąsaja tarp mokytojų atliekamo darbo prasmingumo suvokimo ir pedagogo profesijos patrauklumo vertinimo. Jei pedagogai profesijos prestižą vertina prastai, o pedagoginį darbą įvardija kaip prasmingą, tokiu atveju darbo prasmingumas jiems nesvarbi profesijos patrauklumo sudedamoji. Ir priešingai – jeigu pedagogo profesijos prestižo vertinimas atitinka pedagogo veiklos prasmingumo vertinimą, tuomet tai, kaip suvokiamas darbo prasmingumas – svarbus profesijos patrauklumo komponentas.

Darbo prasmingumo suvokimo ir pedagogo profesijos patrauklumo vertinimo sąsaja vaizduojama 5 paveiksle.

5 paveiksle galime įžvelgti neryškų pozityvų tiesinį ryšį tarp pedagogo profesijos patrauklumo vertinimo ir pedagoginio darbo prasmingumo įvardijimo. Kitaip tariant, galime daryti prielaidą, kad pedagogai, kurie palankiai vertina pedagogo profesijos patrauklumą, mato ir atliekamo darbo prasmę.

Siekiant įvertinti išvados pagrįstumą skaičiuojamas pedagogo profesijos patrauklumo ir pedagoginio darbo prasmingumo įvertinimų koreliacijos koeficientas. Apskaičiuoto koreliacijos koeficiento reikšmė $r = 0,288$, kai $p = 0,000$, o koreliacijos koeficiento įverčio pasikliautinis intervalas – nuo 0,256 iki 0,32. Tai silpna koreliacija arba, kitaip tariant, pedagogo profesijos patrauklumo ir savo darbo prasmės matymo sąveika – silpna.

5 pav. Sąsajos tarp pedagogų darbo prasmingumo (V 44.5) suvokimo ir esamo pedagogo profesijos patrauklumo (V 46.1) vertinimų apklausos duomenys (procentais)

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

Galima teigti, kad pedagogams darbo prasmingumas ne toks svarbus pedagogo profesijos prestižo komponentas nei pajamos. Tai rodo, kad sudaromos geros psichologinio komforto sąlygos, kuriamos atliekant pedagoginę veiklą, daro poveikį profesijos patrauklumui, tačiau ypatingos reikšmės nesuteikia.

3.2.2. Suinteresuotųjų grupių palaikymas

Mokytojas, atlikdamas tam tikrą veiklą, gali jausti psichologinį pasitenkinimą ne tik dėl siekiamo rezultato, bet ir dėl proceso, nes moralinį pasitenkinimą, savivertės pajautimą, kad atliekamas darbas vertingas, gali patirti ir jausdamas aplinkinių

palaikymą, pritarimą. Pavyzdžiui, mokinys stengiasi atlikti užduotis ne tik todėl, kad jam svarbu išgirsti mokytojo pagyrimą, jo nenuvilti (teigiamas išorinio psichologinio komforto jausmas), bet ir dėl to, kad atlikdamas užduotį jis save realizuoja, plečia suvokimo ribas ir gilina žinias (teigiamas vidinio psichologinio komforto jausmas).

Siekiant nustatyti, kaip išorinis psichologinis komfortas sąlygoja pedagogo profesijos patrauklumo vertinimą, sudarytas statistinis tiesinis modelis. Į modelį įtraukti nepriklausomi kintamieji, kurie rodo, kad sukurtos tinkamos išorinio psichologinio komforto sąlygos. Jas pedagogui kuria: 1) švietimo politikos atstovai (*Jaučiu švietimo politikos atstovų palaikymą mokytojo*

darbo atžvilgiu (V 46.4)); 2) švietimo bendruomenė (*Jaučiu švietimo bendruomenės palaikymą mokytojo darbo atžvilgiu (V 46.5)*); 3) visuomenė (*Jaučiu visuomenės palaikymą dirbdamas pedagogo darbą (V 46.6)*). Modelį patikrinti naudotas regresinės analizės metodas. Nepriklausomas kintamasis – V 46.5 pašalintas, kadangi – statistiškai nereikšmingas. Rezultatai rodo, kad atnaujintas modelis

vidutiniškai paaiškina priklausomo kintamojo (V 46.1 pedagogo profesijos patrauklumo vertinimas) sklaidą – $R^2 = 0,33$. Modelio parametrai ir jų statistinės charakteristikos pateiktos 2 lentelėje.

Nepriklausomi kintamieji buvo matuojami naudojantis ta pačia skale, todėl parametru įverčiai rodo atitinkamo kintamojo kiekybinį svorį priklausomam kintamajam.

2 lentelė. Išorinio psichologinio komforto ir profesijos patrauklumo sąveika, statistinio tiesinio modelio parametrai ir jų statistinės charakteristikos

Kintamieji	Parametro įvertis	Standartinė paklaida	Statistika <i>t</i>	<i>P</i> reikšmė
konstanta	0,687 ≈ 0,69	0,046	14,756	0,000
V 46.4	0,410 ≈ 0,41	0,019	21,515	0,000
V 46.6	0,806 ≈ 0,81	0,017	13,201	0,000

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

Visi parametrai – teigiami skaičiai, tai reiškia, kad didėjant nepriklausomo kintamojo reikšmei, didėja priklausomo kintamojo reikšmė, ir atvirkščiai. Galima teigti, kad išorinis psichologinis komfortas svarbus profesijos prestižo komponentas dirbantiems pedagogams.

Sudarytą tiesinį modelį galima užrašyti taip: $V 46.1 = 0,69 + 0,41 * V 46.4 + 0,81 * V 46.6$ (2 lygtis).

Antroje lygtyje matyti, kad didžiausią svorį turi kintamasis V 46.6 (*visuomenės palaikymas*). Gautų rezultatų duomenimis, didesnį visuomenės palaikymą jaučiantiems pedagogams mokytojo profesija tampa patrauklesnė. Kitaip tariant, gaunamas teigiamas grįžtamasis visuomenės ryšys gerina pedagogo profesijos prestižą pedagogų akyse.

Antras pagal svorį nepriklausomas kintamasis – V 46.4 (*švietimo politikos atstovų palaikymas*). Analizės rezultatų duomenimis,

didesnį švietimo politikos atstovų palaikymą jaučiantys pedagogai pozityviau vertina pedagoginio darbą prestižą. Tai reiškia, kad švietimo politikos atstovų palaikymas – svarbus pedagogo profesijos patrauklumo vertinimo komponentas, nors tikrai ne toks svarbus nei visuomenės narių palaikymas.

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogo profesijos prestižui reikšmingesnę poveikį daro ne vidinis, o išorinis psichologinis komfortas. Visuomenės ir švietimo politikos atstovų palaikymas gali reikšmingai paveikti pedagogų suvokimą, susijusį su pedagogo profesijos patrauklumu. Atitinkamai pedagogų profesijos prestižą galima gerinti skatinant konstruktyvų švietimo politikos atstovų palaikymą. Tuo metu visuomenės palaikymas, nors ir yra svarbesnis veiksnys kalbant apie pedagogo suvokiamą profesijos prestižą, tačiau tiesiogiai paveikus negali būti.

3.3. Visuomenės pagarba

Trečiasis pedagogo profesijos prestižo komponentas – visuomenės narių rodoma pagarba šios profesijos atstovams. James'o Samuel'io Coleman'o (2005) nuomone, pagarba – atlygis, kurį mokytojas gauna už atliktą darbą, ir tas, kuris rodo pagarbą, ne visuomet suranda kitų būdų kaip išreikšti dėkingumą. Pavyzdžiui, tėvai (globėjai, rūpintojai) negeba išmokyti savo vaiką spręsti matematikos uždavinių ir kreipiasi pagalbos į mokytoją, o jeigu mokytojui pavyksta pagelbėti vaikui išmokti spręsti matematikos uždavinius, tėvai (globėjai, rūpintojai) greičiausiai jam padėkos ir gerbs jo pastangas. Vis dėlto švietime dažnai sudėtinga parodyti rezultatus, dėl to tiesiogiai nukenčia pedagogo pro-

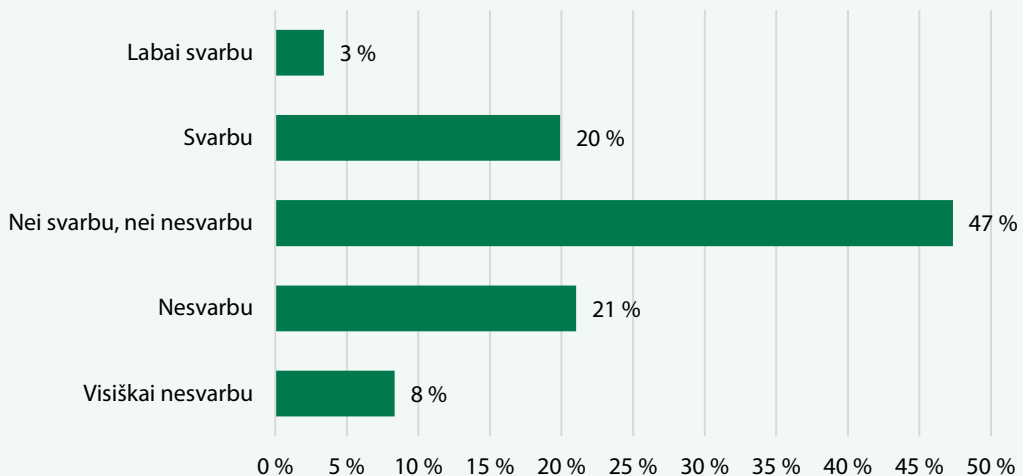
fesijos prestižas (Bakonis. Svarbūs žingsniai didinant mokytojo prestižą, 2021).

Pirmiausia aptarkime, ar pedagogams svarbu visuomenės pagarba ir vertinimas. Siekdami įvertinti, ar, pedagogų nuomone, jų profesija ir šios profesijos (bendruomenės) darbuotojai gerbiami, paprašyta įvertinti, ar mokytojai jaučia pagarbą, kai kitiems visuomenės nariams sako dirbantys pedagoginį darbą. Tyrimo dalyvių atsakymų pasiskirstymas vaizduojamas 6 paveiksle.

Žvelgdami į 6 paveikslą matome, kad rodomos pagarbos mokytojams įvertinimų pasiskirstymas – pakankamai tolygus. Didžioji dalis pedagogų mano, jog yra gerbiami vidutiniškai, o manančių, kad labai gerbiami ar negerbiami – mažai.

Kitas klausimas, ar pedagogams visuome-

6 pav. Visuomenės rodomos pagarbos (V46.8) įvertinimų pasiskirstymo apklausos duomenys (procentais)

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

nės pagarba svarbi jų profesijos atžvilgiu. Siekiant nustatyti, kaip suvokiama visuomenės pagarba, susijusi su profesijos patrauklumu (kaip profesijos prestižo indikatoriumi), analizuota sąsaja tarp šiuos vertinimus rodančių

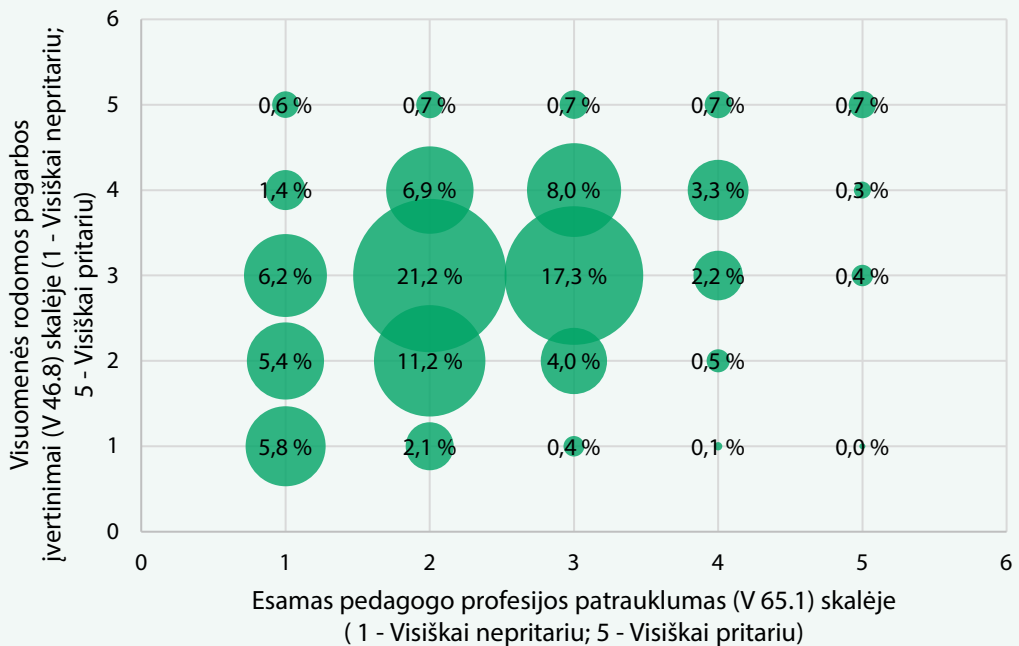
kintamųjų. Įvardytos visuomenės narių pagarbos ir pedagogo profesijos patrauklumo vertinimų sąveika vaizduojama 7 paveiksle.

Žvelgdami į 7 paveikslą matome, kad, pedagogų nuomonę sieja tiesinis ryšys su

jiems rodoma visuomenės narių pagarba ir kaip jie patys vertina pedagogo profesijos

patrauklumą. Kitaip tariant, kuo aiškiau pedagogai vertina ir įvardija savo profesiją kaip

7 pav. Sąveikos tarp visuomenės rodomos pagarbos (V46.8) ir esamo pedagogo profesijos patrauklumo (V46.1) vertinimų apklausos duomenys (procentais)

Duomenų šaltinis: Apklausos duomenys

patrauklią, tuo daugiau pagarbos jiems rodoma visuomenėje.

Siekiant įvertinti, ar visuomenės pagarba svarbus pedagogo profesijos komponentas, skaičiuotas pedagogikos studijų patrauklumo ir gaunamos pagarbos įvertinimų koreliacijos koeficientas. Apskaičiuoto koreliacijos koeficiento reikšmė $r = 0,415$, kai $p = 0,00$ ir koreliacijos koeficiento įverčio pasikliautinasis intervalas nuo 0,386 iki 0,444. Tai rodo, kad, pedagogų nuomone, visuomenės narių pagarba svarbus pedagogo profesijos prestižo elementas.

Apibendrinant galima teigti, kad visuomenės narių rodoma pagarba arba tiksliau –

kaip visuomenės rodomą pagarbą suvokia pedagogų bendruomenė, – svarus pedagogo profesijos patrauklumo elementas. Pozityvesne linkme nukreipiant visuomenės narių rodomą pagarbą pedagogams, galima paveikti ir pedagogo profesijos prestižo suvokimą, kaip jį mato, suvokia ir vertina pedagogų bendruomenė. Visuomenės pagarbą galima užsitarnauti nebūtinai demonstruojant pedagoginės veiklos rezultatus, kurie be pedagogo nuolatinio darbo ir kompetencijų nebūtų pasiekti, bet ir rodant pagarbą savo pasirinkimui, šios profesijos svarbai, neišmatuojamam kasdieniam indėliui, kad darbas mokyklose vyktų sklandžiai ir nuosekliai.

Išvados

1. Profesijos patrauklumas – kompleksinis reiškinys, kuris gali būti vertinamas bent trimis dimensijomis – 1) pajamomis, kurias gauna ar gali gauti atitinkamos profesijos mokytojai; 2) psichologinis komfortas, kurį jaučia ar gali jausti atitinkamos profesijos mokytojai; 3) pedagogams rodoma pagarba.

2. Pedagogai esamą pedagogo profesijos prestižą įvardija kaip žemą, ir norėtų, kad jis būtų aukštas.

3. Žvelgiant iš pedagogo pozicijos, gaunamos pajamos – svarbus pedagogo profesijos patrauklumo komponentas.

4. Pedagoginio darbo prasmingumas ne toks svarbus pedagogo profesijos prestižo komponentas nei pajamos.

5. Pedagogo profesijos patrauklumui reikšmingesnį poveikį daro ne vidinis, o išorinis psichologinis komfortas.

6. Visuomenės narių rodoma pagarba, o tiksliau tai, kaip visuomenės rodomą pagarbą suvokia pedagogų bendruomenė, yra svarus pedagogo profesijos prestižo elementas.

Rekomendacijos

1. Siekiant paveikti šios profesijos patrauklumo suvokimą, galima tiesiog didinti pedagogų darbo užmokesčio finansavimą.

2. Teigiamą profesijos prestižo suvokimą galima paveikti ir netiesioginiais metodais, kai didinamas pasitenkinimas gaunamomis pajamomis. Pirma, tai pedagogo darbo užmokesčio didinimas tendencingai, nuolat, tam tikrais laiko intervalais, o ne atsitiktiniais sprendimais. Antra, galima mažinti darbo

krūvį ir atitinkamai paveikti gaunamų pajamų vertinimą, pirmiausiai, eliminuojant tas veiklas, kurioms atlikti pedagogams trūksta žinių ir kompetencijų arba atitinkamai suteikti reikalingų žinių ir kompetencijų bei įvertinti jas finansiškai.

3. Pedagogų profesijos įvaizdį galima gerinti sustiprinant švietimo politikos atstovų palaikymą. Tuo metu visuomenės palaikymas, nors ir svarbesnis veiksnys pedagogo suvokiamam profesijos prestižui, tačiau tiesiogiai negali būti paveiktas.

4. Formuojant visuomenės narių rodomą pagarbą pedagogams, galima stiprinti pedagogo profesijos patikimumo ir patrauklumo aspektus, atsižvelgiant į pedagogų įžvalgas ir nuomonę. Visuomenės pagarbą galima užsitarnauti demonstruojant pedagoginės veiklos rezultatus, kurių be kompetentingų pedagogų darbo nebūtų pasiekta.

5. Mokytojas – savo profesijos ambasadorius, tad būtina formuoti ne tik visuomenės, bet pirmiausiai – teigiamą paties mokytojo nuomonę savo profesijos atžvilgiu. Kylančias profesines problemas paversti įveikiamais iššūkiais. Šiam tikslui galėtų būti pasitelkiamos žiniasklaidos priemonės, pramoginiai renginiai, mokymai. Taip pat šiuolaikiškos sąvęs pristatymo priemonės: pamokų (veiklų) filmavimas (pedagogo aplankas), savirefleksija bei kitų reflektavimas.

Literatūra

- Bakonis E. Svarbūs žingsniai didinant mokytojo profesijos prestižą. Švietimo problemas analizė. 2021 m. birželis, Nr. 3 (193). Prieiga internete: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/12/nr3-bmokytojo-profesijos-prestizas.pdf>.
- Bakonis E. (n. d.). Mokytojas – prestižinė profesija iki 2025-ųjų? Prieiga internete: <http://www.bakonis.lt/2018/02/02/mokytojas-prestizine-profesija-2025/>.
- Coleman J. S. (2005). Socialinės teorijos pagrindai. Margi raštai.
- De Camargo C. R., Whiley L. A. (2020). The mythologisation of key workers: occupational prestige gained, sustained... and lost?, *International Journal of Sociology and Social Policy*, Vol. 40 No. 9/10, p. p. 849–859. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1108/IJSSP-07-2020-0310>.
- Idėja Lietuvai. Tinklapis internete. Mokytojas – prestižinė profesija iki 2025-ųjų. Prieiga internete: <https://www.idejalietuvai.lt/idejos/igyvendinimas/1>.
- Juškytė I. Pradedančio pedagogo karjeros tyrimas. Magistro darbas. VDU, 2010.
- Lazauskaitė R. Pedagogo vaidmenys šiandieninėje visuomenėje. Magistro darbas. ŠU, 2006.
- Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. ISAK-54 patvirtintas Mokytojo profesijos kompetencijų aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo, sporto ir mokslo ministerija. Prieiga internete: https://urbsys.kaunas.lm.lt/wpcontent/uploads/2018/10/Mokytojo_kompetencij%C5%B3_apra%C5%A1as_2007.pdf.
- McDill Edward L., Coleman J. High School Social Status, College Plans, and Interest in Academic Achievement: A Panel Analysis. *American Sociological Review*, Dec. 1963, Vol. 28, No. 6 (Dec., 1963), p. p. 905–918 Published by: American Sociological Association. Prieiga internete: https://www.jstor.org/stable/2090310?seq=1&cid=pdf-reference#references_tab_contents.
- MOSTA (2018) Pedagogų darbo jėgos prognozavimas Lietuvoje. Prieiga internete: <https://strata.gov.lt/images/pedagogai/Pedagogu-darbo-jegos-prognozavimas-Lietuvoje-v1.pdf>.
- Patapaitė D. Socialinių tinklų ir žiniasklaidos santykis: socialinės medijos svarba Baltarusijos protestų veiksmų kontekste 2020. Magistro darbas, VU, 2020.
- Paulauskas R., Bakutytė R., Ušėckienė L. Pedagogų požiūris į profesijos prestižo veiksnius. *Acta Paedagogica Vilnensia*, p. 127–136, T. (24), 2010.
- Roth J. A. (1974). Professionalism: The sociologist's decoy. *Sociology of work and occupations*, 1(1), 6–23.
- Stanišauskienė V. Kodėl tampama mokytoju? Karjeros trajektoriją brėžiantys veiksniai. Mokslo studija. KTU, 2022.
- Šinušienė A. Mokytojo profesinio prestižo ir jam įtakos turinčių veiksnių vertinimas Lietuvoje. Magistro darbas. KTU, 2021.

TALIS 2018, OECD. Prieiga internete: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/teisine_informacija/talis-2018-lietuvos-ataskaita.pdf.

Valstybinė darbo inspekcija. Dėl darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis biudžetinėse įstaigose, papildomų funkcijų vykdymo. Dokumento data 2018 m. lapkričio 28 d. Prieiga internete: <https://www.vdi.lt/Forms/TekstasDUK.aspx?ID=492&lang=lt>.

Varžinskienė L. Socialinio darbo profesijos statuso ypatumai socialinių darbuotojų ir jų partnerių požiūriu. SOCIALINIS DARBAS 2008 metais Nr. 7(1). Prieiga internete <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2010.24.3029>.

Wegener B. (1992). Concepts and measurement of prestige. Annual review of sociology, 18(1), 253–280.

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014-2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Finansuojama iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų.

© Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija

© Nacionalinė švietimo agentūra

Vilnius, 2023